

Selvstyret er i krise

Det kommunale selvstyre er i krise. Kommunalpolitik er gabende kedsommeligt, og kun halvdelen af befolkningen interesserer sig for lokalpolitik fremgår det af en undersøgelse, som Komunedata har udarbejdet i samarbejde med Alborg Universitetscenter. Rapportens resultater hviler på en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse om borgerens syn på kommunen. Den afdækker en stigende skepsis, fra især de yngre borgere, over for kommunalpolitikere og en manglende tro på, at politikere vil høre på dem. Den afspejler samtidigt en stigende interesse i befolkningen for landspolitik. Det siges endvidere, at kommunalpolitikeres indflydelse er meget begrænset, og at den måde de styrer på i virkeligheden svarer til den måde, man styrer på, når man kører i de skinnede veteranbiler i Tivoli.

Af årsager til den udvikling er der blevet peget på flere forhold: »Den manglende tætte relation mellem vælgere og kommunalpolitikere«, »Kommunalpolitikere vælger ofte af populistiske grunde at beskæftige sig med sager, der appellerer til flest mulige, men glemmer de langsigtede og de ideologiske mål.« »Pressen trækker i samme retning, og pressen har en afgørende indflydelse på den politiske dagsorden« osv.

Personligt mener jeg, at årsagerne til resultatet af undersøgelsen i høj grad skal findes i de helt anderledes arbejdsbetingelser, kommunalpolitikere har i dag i forhold til år tilbage. Samtidigt mener jeg, at det mere end nogensinde er vigtigt at kommunalbestyrelserne, i hele den fire års valgperiode, forsøger at etablere meget tætte relationer imellem vælgerne og politikere, da vi lever i et informationsamfund, som på mange måder er i oprud, og hvor pressen er det vigtigste medie. Det siges, at borgermøder ikke er vejen frem, da de mest bruges til at råbe efter hinanden, men at det er den reelle dialog, der er vejen frem for at bor-

gerne kan få flere muligheder for at præge de politiske beslutninger i kommunen. I det følgende vil jeg dog koncentrere mig om forholdet imellem staten og kommunerne, velvidende, at der forekommer lignende ansvarsforlygtelser i samarbejdet imellem stat og amter og imellem amter og kommuner.

Danmark er et af de vestlige lande, der har decentraliseret mest. Det er foregået i tre bølger og startede med kommunalreformen i 1970, hvor man bevægede sig væk fra den centrale styreform ved udlægningen af statslige velfærdsopgaver til amter og kommuner. Decentraliseringen er fortsat blevet udbygget med det mål, at man ville opbygge et stærkt lokalt demokratisk selvstyre, hvor opgaverne skulle løses tæt på borgerne, og hvor ansvar og kompetence skulle følges ad. Tidligere tiders refusionsordninger blev afløst af bloktilskud, som betyder, at staten hvert år, efter forhandlinger med Kommunernes Landsforening, uddeler »en pose penge« til hver af landets kommuner, som de selv skulle kunne råde over indenfor de af lovgivningen fastlagte rammer.

1. Grundet kommunernes forskellighed, hvad angår størrelse, antal indbyggere, skatteudskrivningsgrundlag, sociale udgifter o.s.v., er der igennem årene blevet indført forskellige udligningsordninger kommunerne imellem. Den sidste udligningsordning virkede lidt diffus, og konsekvensberegninger var der ikke brugt for megen tid på. Som et eksempel på, hvor hurtigt ordningen i sidste fase ændrede karakter, så blev det først udmeldt, at Arhus Kommune skulle betale 55 mill. kr. men ugen efter blev det ændret til, at de i Arhus skulle modtage 25 mill. kr. i udligning.

Regeringen havde ved samme lejlighed bestemt, at Københavns Kommune skulle styrkes, og en del af økonomien hertil skulle afholdes af nogle mindre kommuner. En parameter,

der i farten må være glemte ved udligningsberegningerne, var udgifterne til skolebørn. I Fjends.

Kommune, som via udligningsordningen, er med til at betale til Københavns Kommune, bruges der 33.000 kr. om året til foranstaltninger for hver enkelt barn i 6-16 års alderen, hvorimod man i Københavns Kommune bruger 44.000 kr. pr. barn i samme alder. Det er helt naturligt, at der er forskelligheder kommunerne imellem i deres anvendelse af egne ressourcer, det er en af hovedideerne i den decentrale styreform, men hvis man så centralt fra skal »nivellere ud«, er det vigtigt at have disse forhold med i beregningerne.

2. Regeringen lovede ved den nye skattereforms indførelse fuld kompensation til kommunerne. Det løfte er ikke blevet holdt.

3. Regeringen lovede børnepasningsgaranti, men tilføjede ikke kommunerne ekstra midler.

4. Når kommunerne fremover skal leve op til intentionerne i den nye folkeskolelov og til målsætningerne for regeringens nye InformationsTeknologi (IT)-handlingsplan på skoleområdet, vil det betyde store ekstraudgifter, som regeringen ikke har anvist finansiering til.

5. Den fra regeringens side lovede bedre service for de ældre, er der heller ikke sendt penge med til.

6. Ved den netop vedtagne finanslov sender staten en regning på ca. 1,5 mia. kr. videre til kommunerne.

Det er ingen kunst for en regering at fremlægge et forslag til et statsbudget, som udstråler magt over tingene og vilje til at gøre det bedste for befolkningen, når regningen skal betales af kommunerne uden kompensation. I virkeligheden har regeringen gang på gang stillet befolkningen en masse forbedringer i udsigt ved den årlige finanslovs fremsættelse, og det der efterfølgende sker er, at borgerne bliver utilfredse med kommunalpolitikere, fordi

de ikke kan leve op til at indfri de løfter, der er blevet givet dem af regeringen. I dagligdagens verden kunne det svare til, at en far lover sin 18 årige søn/datter en sportsvogn, som han så efterfølgende forlanger, at moderen skal betale både indkøb og drift af fra husholdningspungen.

Det etiske regnskab imellem staten og kommunerne vil først kunne opnå balance, når der til hver ekstra ny aktivitet, der bliver pålagt kommunerne af staten, følger ressourcer med til dens gennemførelse. Hvor pengene skal komme fra er et godt spørgsmål, men der er to veje frem: enten at sætte færre forventninger i udsigt eller at finde besparelser på statsbudgettet. Her har der i lang tid været fokuseret på den skyhøje vækst på indkomstoverførselsområdet. Skulle der så, når det etiske regnskab imellem stat og kommuner er gjort op, være penge »til overs«, kunne dette overskud bruges til at nedbringe statsgælden, som efterhånden beløber sig til 650 mia. kr. og hvis størrelse indirekte er skyld i landets høje skatteprocenter.

Et tankevækkende uddrag af afslutningen på den sidste beretning, som sognerådsformand Mads P. Stiesen aflagde i 1958 som formand for Sognerådsforeningen Salling, Fur og Fjends Herred lyder:

»Man må ikke glemme, at det fra første færd og altid siden har været livsnerven i kommunestyret at være et værn for befolkningen, og dette formål skulle det kommunale selvstyre også helst fremover have mulighed for at tjene. Forfuskede denne mulighed, da vil en sløvhedstilstand brede sig i vort folk, idet folket vil blive grebet af en ligegyldighed, en laden stå-til politik og en krævementalitet, som intet samfund og intet demokrati kan magte at honorere eller tåle i det lange løb.

Jeg udtaler håbet om, at det også fremover vil forme sig således, at det kommunale selvstyre får sådanne kår, at arbejdet ikke blot

virker dragende på kvinder og mænd, der har evner og anlæg herfor, men at det også giver disse evner og anlæg mulighed for at virke til både gavn og glæde for de beboere, der skal leve i kommunerne og ikke blot bære samfundets byrder, men også nyde dets goder. Der vil altid i de kommunale råd være brug for folk med et klart blik, folk med en sund fornuft, folk med et praktisk håndslag og fremfor alt folk med hjertet på det rette sted«.

Det repræsentative demokrati virker i dag fint med valg til folketing, amtsråd og kommunalbestyrelser. Men for at de folkevalgte kommunalpolitikere imellem valg skal kunne arbejde fremadrettet og være troværdige i deres indsats overfor borgerne og deres samarbejdspartnere på de decentralt styrede institutioner, så er det af afgørende betydning at man fra folketingets side forsøger at udforme flere KAN-love og færre SKAL-love, at indholdet i de nye love og bekendtgørelser »flyver lidt mere i formation« med tidligere udsendte love, og at der bliver givet så præcise økonomiske udmeldinger ud til kommunerne som muligt. Til sammenligning har man i Japan, der har 25 gange så mange indbyggere som Danmark, kun halvt så mange love, som i Danmark.

Denne indsats fra landspolitikernes side ville kunne medvirke til, at der fremover kan opstå fornyet interesse omkring det kommunalpolitiske arbejde, som således alle kan fremstå som mindre »Skinneført« og hvor hver enkelt kommune, helt i overensstemmelse med de decentrale hovedprincipper, reelt selv kan prioritere anvendelsen af de fra staten udmeldte bloktilskud.

Lea Flarup
Medlem af
kommunalbestyrelsen
i Fjends (V)
Fyrrøvsøng 1
7850 Stoholm